Голас Радзімы

№ 34 (2072)
25 жніўня 1988 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Беларусь — рэспубліка спартыўная. Многія яе прадстаўнікі носяць ганаровыя званні чэмпіёнаў і рэкардсменаў свету. Але расціць чэмпіёнаў — не галоўная мэта. Асноўная ўвага надаецца развіццю масавай фізкультуры. І рэспубліка тут дамаглася пэўных поспехаў. Напрыклад, яе вопыт па развіццю фізкультурна-аздараўленчых комплексаў атрымаў шырокае распаўсюджанне па ўсёй краіне. Ды і па колькасці спартыўных збудаванняў, баз, стадыёнаў Беларусь займае адно з вядучых месцаў у СССР. Хаця, як вы бачыце на гэтым здымку, займацца спортам можна проста ў парку. Гросмайстар В. КУПРЭЙЧЫК дае сеанс адначасовай гульні ў шахматы ў парку імя Горкага ў Мінску.

Фота М. МІНКОВІЧА.

(Матэрыялы 8-й стар. прысвечаны поспехам беларускіх спартсменаў).

СХОДЫ

У ГОНАР ГАДАВІНЫ

У Мінску адбыўся ўрачысты сход прадстаўнікоў грамадскасці горада, прысвечаны 41-й гадавіне незалежнасці Індыі і 17-й гадавіне падпісання Дагавора аб міры, дружбе і супрацоўніцтве паміж СССР і Індыяй.

Даклад зрабіў першы намеснік міністра культуры БССР У. Гілеп. Перад прысутнымі выступіў старшыня зямляцтва індыйскіх студэнтаў у Мінску, студэнт БДУ імя У. І. Леніна Шарма Шыў Ом.

У рабоце сходу прынялі ўдзел намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР В. Крыцкі, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Сырагіна.

ВІЗІТЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ПЕРУ

Мінск наведала дэлегацыя Усеагульнай канфедэрацыі працоўных Перу на чале з віцэ-прэзідэнтам УКПП Хасэ Фігероа. Яна знаходзілася ў СССР па запрашэнню ВЦСПС. Дэлегацыя была прынята старшынёй Белсаўпрофа У. Ганчарыкам. У ходзе гутаркі госці былі інфармаваны аб дзейнасці прафсаюзаў рэспублікі ва ўмовах перабудовы.

У прагpаме знаходжання прадстаўнікоў УКПП—наведанне Мінскага гадзіннікавага завода, знаёмства з умовамі працы на гэтым прадпрыемстве, работай прафкома, сацыяльна-бытавымі аб'ектамі завода, а таксама агляд экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, паездка ў Хатынь і на Курган Славы.

КАНТАКТЫ

ЗНАЁМСТВА З ВОПЫТАМ

У сталіцы рэспублікі знаходзілася дэлегацыя Канцылярыі Нацыянальнага сходу і Дзяржсавета Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам на чале з членам ЦК КПВ, членам Дзяржсавета, начальнікам Канцылярыі Ву Мао.

Члены дэлегацыі былі прыняты ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР, дзе іх азнаёмілі з дзейнасцю вышэйшага органа дзяржаўнай улады рэспублікі, расказалі аб савецкай выбарчай сістэме, рабоце народных дэпутатаў ва ўмовах перабудовы.

Напярэдадні члены дэлегацыі мелі сустрэчу ў Маскоўскім райвыканкоме, наведалі Мінскі камвольны камбінат, сустрэліся з землякамі, якія працуюць на гэтым прадпрыемстве. В'етнамскія госці зрабілі азнаямленчую паездку по гораду, пабывалі ў Хатыні і Доме-музеі І з'езда РСДРП, на ВДНГ БССР.

ПРАМЫЯ СУВЯЗІ

Падпісаны пратакол аб прамых навукова-тэхнічных і эканамічных сувязях паміж народным прадпрыемствам бялізнавага трыкатажу Фейнваш «Бруна Фрайтаг» горада Лімбах-Аберфрона (ГДР) і Віцебскім панчошна-трыкатажным камбінатам імя КІМ. Госці з ГДР азнаёміліся з тэхнічнай аснашчанасцю, асартыментам выпускаемай прадукцыі, умовамі працы і быту на беларускім прадпрыемстве.
НА ЗДЫМКУ: старшы мастак камбіната Ала ПІЎЧАНКА (злева) знаёміць з прадукцыяй нямецкіх спецыялістаў.

НА ЗНЕШНІ РЫНАК

МУЗЫЧНЫЯ «ЛЯБЁДКІ»

Беласнежных лебядзеў напамінае новая прадукцыя Барысаўскай фабрыкі музычных інструментаў. Першая партыя піяніна маркі «Беларусь», выкананая ў стылі «рэтра», адпраўлена галандскай фірме «Піянафортэкс».

На міжнароднай выстаўцы ў Франкфурце-на-Майне прадстаўнікі «Піянінафортэкса» зацікавіліся нашымі серыйнымі вырабамі. І перш за ўсё іх падкупіла чысціня гучання інструмента. Пабываўшы на прадпрыемстве, галандцы прапанавалі: паспрабуйце зрабіць піяніна пад даўніну, белага колеру.

Барысаўскія майстры не толькі ўлічылі ўсе пажаданні заказчыкаў, але ўклалі ў работу немала сваёй фантазіі. Навінка настолькі спадабалася заказчыкам, што яны падпісалі кантракт на выраб пяці тысяч экземпляраў.

ПА ЗАКАЗУ АГРАПРОМА

ДЛЯ ЗДАБЫТЧЫКАЎ САПРАПЕЛЯЎ

У рэспубліцы пашыраецца здабыча каштоўных угнаенняў — сапрапеляў. Каб дастаць іх з дна азёр, патрэбна спецыяльная тэхніка. Па заказу Дзяржаграпрома БССР калектыў праектна-канструктарскага бюро Галоўрэчфлоту ўзяўся распрацаваць праект баржы і грэйфернага земснарада для здабычы сапрапеляў з дна азёр. Да канца трэцяга квартала бягучага года праект баржы паступіць на Петрыкаўскі, а грэйфернага земснарада — на Рэчыцкі суднабудауніча-суднарамонтны заводы, дзе ў будучым годзе пачнецца выпуск гэтых транспартных адзінак. Яны будуць разборныя, што дазволіць перавозіць іх з аднаго возера на іншае.

Вызваленне дна вадаёмаў ад сапрапеляў палепшыць экалагічны баланс, дасць азёрам другое жыццё...

НОВЫЯ ТАВАРЫ

СВЕЖЫЯ ПРАДУКТЫ З... КУФРА

Правілам «не кантаваць» пагрэбавалі спецыялісты Мінскага завода халадзільнікаў. «Паклаўшы» апарат на бок, яны атрымалі выраб з зусім новымі функцыянальнымі магчымасцямі. Першая тысяча новых маразільнікаў ёмістасцю 210 літраў, прававобразам якіх сталі дзедаўскія куфры і скрыні, ужо адпраўлена ў гандаль. Прадукты ў іх захоўваюцца на працягу года. Замест дзверцы — крышка, якая адчыняецца ўверх, што дае магчымасць больш поўна выкарыстоўваць аб'ём унутранай камеры. На заводзе гавораць, што ў маразільнік можна без цяжкасці ўціснуць свіную тушу.

Таму, натуральна, у першую чаргу новыя вырабы прыцягнуць увагу сельскіх жыхароў.

СУЧАСНЫЯ КАНСТРУКЦЫІ

НАДЗЕЙНЫЯ І ПРОСТЫЯ

Некалі трываласць мастоў пацвярджалі так: адкрываючы рух, ставілі пад пралёт канструктара, які ў літаральным сэнсе ўласнай галавой адказваў за дакладнасць разлікаў.

Любы са спецыялістаў Фаніпальскага завода жалезабетонных маставых канструкцый, што пад Мінскам, гатоў паўтарыць такое выпрабаванне. Тут асвоілі масавы выпуск бэлек з так званым змешаным арміраваннем. Навінкі значна больш трывалыя, чым вырабы ранейшай канструкцыі. Да таго ж арыгінальнае тэхнічнае вырашэнне дазваляе эканоміць метал, значна скарачаць працоўныя затраты пры ўзвядзенні мастоў і пуцеправодаў. Прадпрыемства пастаянна нарошчвае аб'ёмы такой прадукцыі. Значыць, масты будуць больш надзейнымі і даўгавечнымі.

БЕЗАДХОДНАЯ ТЭХНАЛОГІЯ

КУДЫ ТРЭСКІ ЕДУЦЬ?

Рабочыя Івацэвіцкага лясгаса (Брэсцкая вобласць) жартуюць: калі мы сячом лес, то трэскі ў нас не ляцяць, а едуць. Едуць на прадпрыемствы, дзе з іх робяць вельмі патрэбную прадукцыю — драўнінна-валакністыя пліты.

Перайсці на безадходную тэхналогію нарыхтоўкі драўніны гаспадарцы дапамагла сучасная тэхніка, створаная вучонымі Беларускага тэхналагічнага інстытута ў кааперацыі з заводамі Дзяржаграпрома рэспублікі. Лясгасу трэскі прыносяць тысячы рублёў дадатковага прыбытку. Але галоўнае: шырэй выкарыстоўваючы замест натуральнай драўніны яе замяняльнікі, можна высякаць менш дрэў.

Малаадходныя тэхналогіі прымяняюцца таксама ў Пінскім, Бешанковіцкім, Слуцкім, Калінкавіцкім лясгасах. У цэлым па рэспубліцы яны дапамагаюць ужо сёння эканоміць да 40 працэнтаў лесу.

СЕРВІС

ЗА ПАКУПКАЙ — У ДОМ ГАНДЛЮ

Першыя падзякі пакупнікоў з'явіліся ў кнізе водгукаў Дома гандлю, які адкрыўся ў Шчучыне. У двухпавярховым будынку, карысная плошча якога складае звыш дзвюх тысяч квадратных метраў, можна набыць многія прамысловыя тавары. У самы буйны ў горадзе гандлёвы цэнтр пераехаў універмаг, магазіны культтавараў і «Адзенне». А на іх ранейшых месцах пасля рэканструкцыі адкрыюцца магазіны «Дзіцячы свет», кулінарыя і кніжны.

Скаардынаваўшы свае планы з праграмай сацыяльна-эканамічнага развіцця рэгіёна, кааператары Гродзеншчыны за апошнія некалькі год увялі ў строй каля 70 новых гандлёвых прадпрыемстваў. Сярод іх — універмаг ў Дзятлаве і вёсцы Верцялішкі Гродзенскага раёна, гандлёвыя комплексы ў некаторых калгасах. Паралельна ідзе рэканструкцыя дзеючых магазінаў, сталовых, павільёнаў.

ЖНІВО-88

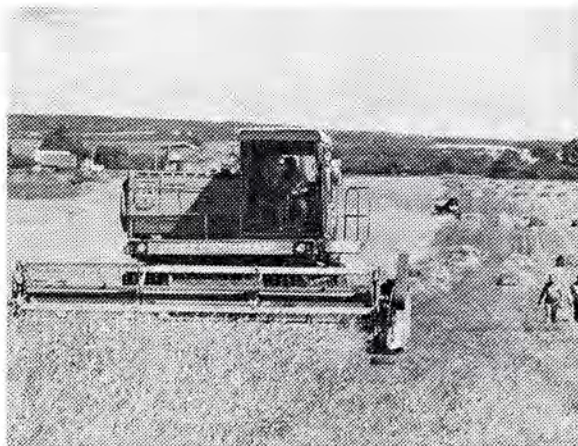

Уборачнае поле ў калгасе «Ленінец» Баранавіцкага раёна склала сёлета 2 300 гектараў. Гарачая пара тут завяршаецца. Хутка прыйдуць камбайны і на 300-гектарнае поле грэчкі. Толькі ад продажу збожжа ў калгасе плануецца атрымаць чыстага прыбытку 850 тысяч рублёў. У дзяржаўны фонд гаспадарка паставіць яго 4 тысячы тон.
НА ЗДЫМКУ: на калгасным полі.

У ВЫХАДНЫ ДЗЕНЬ

ЗАПРАШАЕ СТАРЫ ПАРК

Цікава праводзяць выхадныя дні жыхары Нясвіжа. У парк санаторыя ідуць сем'ямі. Гучыць музыка. Праводзяцца розныя гульні, віктарыны. Самадзейныя артысты раённага Дома культуры выступаюць з канцэртамі. Аматары патанцаваць могуць заказаць любімую мелодыю. Разгараюцца баталіі на шашачных і шахматных дошках. Нядаўна сваё майстэрства паказалі тут навучэнцы Ратамскай конна-спартыўнай школы.

Мадэльеры камбіната бытавога абслугоўвання ў выхадныя дні ў парку дэманструюць свае вырабы. Тут можна купіць абнову або зрабіць заказ на пашыў верхняга летняга адзення. Кулінары рэстарана «Нясвіж» даюць рэцэпты страў. Пасля такога адпачынку пачынаецца з добрым настроем і працоўны тыдзень.

КАНЦЭРТЫ ДРУЖБЫ

«ВЫ ТАКІЯ ПРЫГОЖЫЯ!»

Так называецца песня, якую спецыяльна для гастролей у Савецкім Саюзе вывучыла на рускай мове дзевяцігадовая амерыканская школьніца Лаў Хьюіт — салістка аматарскага калектыву са штата Тэхас «Шоу Цім». Першы яго канцэрт прайшоў у Мінску ў Палацы культуры Мінскпрамбуда.

У праграму «Шоу Цім» увайшлі танцы і песні цэнтральнага Тэхаса, вядомыя джазавыя нумары 50—60-х гадоў, а таксама сучасныя музычныя кампазіцыі, якія выконваюць артысты-аматары ўсіх узростаў — ад 9 да 69 гадоў. На працягу пяці дзён канцэрты ансамбля праходзілі на розных сцэнічных пляцоўках сталіцы рэспублікі.

ГАСТРОЛІ

У ГАСЦЯХ У СЯЛЬЧАН

Калектыў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа не абмяжоўваецца сцэнай Віцебска. Нядаўна ў Пастаўскім раёне завяршыўся фестываль тэатральнага мастацтва, які працягваўся цэлы тыдзень. Жыхары райцэнтра, пасёлкаў Варапаева, Лынтупы, працаўнікі калгаса імя Суворава з вялікай цікавасцю паглядзелі спектаклі коласаўцаў. Яны сустракаліся з галоўным рэжысёрам тэатра Валерыем Мазынскім, народным артыстам БССР Уладзімірам Куляшовым, іншымі акцёрамі.

УШАНОЎВАЮЦЬ ПЕСНЮ

ГУЧАЎ «БРЭСЦКІ ВАЛЬС»

Упершыню «Брэсцкі вальс» прагучаў у ліпені 1958 года, калі горад над Бугам прымаў дарагіх гасцей — удзельнікаў вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Музыку напісаў малады кампазітар Альфрэд Шутаў, а вершы — Барыс Захарычаў, франтавік, адзін з тых, хто навечна занесены ў спісы вызваліцеляў Брэста.

З таго часу вальс сотні разоў гучаў на канцэртных пляцоўках Беларусі, Расійскай Федэрацыі, Польскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі... Па традыцыі мелодыя выконваецца на выпускных вечарах вучняў і студэнтаў Прыбужжа. Песня неадночы транслiравалася Беларускім і Усесаюзным радыё, а абласное радыёвяшчанне ў свой час абрала музычны радок вальса сваімі пазыўнымі.

Аб гісторыі «Брэсцкага вальса», а таксама многіх іншых папулярных песень, напісаных заслужаным работнікам культуры БССР, кампазітарам Альфрэдам Шутавым, і ішла размова на аўтарскай сустрэчы, якая адбылася нядаўна на адкрытай эстрадзе ў гарадскім парку культуры і адпачынку Брэста. Вёў вечар сам кампазітар, а яго песні выконвалі члены клуба аматараў народнай песні, якім ён кіруе.

ЖЫЦЦЁ ЎНОСІЦЬ КАРЭКТЫВЫ

ШТО ПЕРАШКАДЖАЕ САВЕТУ БЫЦЬ УЛАДАЙ

— Калі ў мяне ўзнікла праблема з жыллём, я звярнуўся ў гарком партыі, а не ў гарвыканком — так больш надзейна...

— Хто наш дэпутат? Уяўлення не маю...

— Не, я не ў курсе таго, якія пытанні абмяркоўваліся на апошняй сесіі абласнога Савета...

Я магла б прывесці яшчэ нямала аналагічных выказванняў, што сведчаць аб нізкім аўтарытэце органаў Савецкай улады. Экспрэс-апытанне, якое я правяла на вуліцах Мінска і Брэста, не пакінула ніякіх сумненняў: выбаршчыкі незадаволены дэпутатамі, дэпутаты не ўтойваюць, што за іх усё рашаюць выканкомы, а выканкомы прызнаюць, што рэальнай уладай яны на справе амаль не валодаюць. І нават яўныя перамены да лепшага, якія паявіліся ў апошнія два гады (новыя прынцыпы фарміравання бюджэту, права на выкарыстанне свабодных вытворчых магутнасцей прадпрыемстваў, стварэнне эканамічных упраўленняў пры выканкомах і г. д.), не робяць пакуль пагоды, бо, як адзінадушна адзначаюць усе, занадта шмат яшчэ трэба вырашыць праблем, аб якіх, у прыватнасці, гаварылася на нядаўняй партыйнай канферэнцыі.

— Мы ж, па сутнасці, нярэдка звычайныя прасіцелі, — гаварыла мне старшыня Жабінкаўскага райвыканкома (Брэсцкая вобласць) Валянціна Рай. — То няма грошай. То грошы ёсць, але не даюць пад іх матэрыяльных фондаў. То яшчэ што-небудзь... Могуць адмовіць нават у тым, што нам належыць па закону! А то і... падмануць. Вось і зараз мы вядзём самую сапраўдную барацьбу з Дзяржаграпромам Беларусі: ніяк не выдзеляць нам тыя 10 працэнтаў, што з'яўляецца вырашаным па закону адлічэннем з 30 мільёнаў рублёў, прызначаных на рэканструкцыю цукровага завода, які знаходзіцца на нашай тэрыторыі.

Магчыма, менавіта па гэтай прычыне многія свае рашэнні выканкомы прымаюць сумесна з партыйнымі органамі. Справа не толькі ў «двайным» кантролі, але і ў тым, што ў райкомах і гаркомах ёсць каму яго ажыццяўляць — у іх склад пакуль уваходзяць галіновыя (прамысловы, транспартны і г. д.) аддзелы; у выканкомах жа такія службы яшчэ толькі пачынаюць стварацца.

Зрэшты, пытанне размежавання функцый паміж савецкім і партыйным апаратамі немагчыма рашыць толькі метадам фарміравання штатаў. Зусім ясна, што пад размежаванне неабходна падвесці самую сур'ёзную юрыдычную базу. Яшчэ адзін пункт: наша псіхалагічная закамплексаванасць, прыхільнасць да стэрэатыпа. Адна дэталь: журн[illegible]ы свае артыкулы па г[illegible]дарчых праблемах і пісьмы, што прыходзяць у рэдакцыю, як правіла, перасылаюць не ў выканкомы, а ў партыйныя арганізацыі. Прывычка! Прычым—ужо на ўсіх узроўнях. Зусім нядаўна я была сведкай таго, як першы сакратар райкома партыі вёў перагаворы з кіраўнікамі плавальнага басейна аб неабходнасці перагледзець яўна завышаныя цэны на абанементы. У апраўданне растлумачыў мне: «Так хутчэй, гэта ж людзям патрэбна, якія нам звоняць, скардзяцца, просяць». Увага, клопат? Магчыма. Але яшчэ і цвёрдая ўпэўненасць, што выканкому не пад сілу аператыўна вырашыць нават такое невялікае пытанне. А заадно і дэманстрацыя ўласнай улады.

Даводзілася чуць і такую думку: перадаваць вядзенне ўсіх гаспадарчых спраў у кампетэнцыю Саветаў наогул не трэба. Чаму? Ды проста па прычыне непадрыхтаванасці дэпутатаў да іх рашэння.

Доля ісціны, заўважым, у гэтым сцверджанні ёсць. Перагарнуўшы ў Брэсцкім аблвыканкоме дакументы некалькіх абласных сесій, я заўважыла, што пытанняў к дакладчыкам часцей за ўсё не бывае, дапаўненняў і заўваг дэпутаты не выказваюць, ледзь не ўсе рашэнні прымаюцца без дыскусій і аднагалосна.

Ці ў адной некампетэнтнасці дэпутатаў справа? І адкуль ёй, уласна, узяцца, кампетэнтнасці, калі для выканання сваіх дэпутацкіх абавязкаў дэпутат павінен... адпрошвацца з асноўнай работы? Каб выканаць нават самы просты з наказаў выбаршчыкаў, трэба ўсё-такі ўнікнуць у праблему, сустрэцца з тымі, ад каго залежыць яе рашэнне.

— Даўно наспела патрэбнасць калі не ў «вызваленых дэпутатах», якія атрымліваюць у Савеце асноўную зарплату, то хаця б у афіцыйным прадастаўленні дэпутатам некалькіх дзён у месяц на дэпутацкую дзейнасць, — лічыць намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканкома Іван Красіцкі. — І аб аплаце дэпутацкай працы абавязкова трэба падумаць, асабліва цяпер, калі ўся народная гаспадарка пераходзіць на самаакупнасць, і дэпутат, які вымушаны траціць час на грамадскія справы, будзе губляць у заработку. Да таго ж існуе яўная сацыяльная несправядлівасць: я, як дэпутат Вярхоўнага Савета рэспублікі, маю даплату 100 рублёў. А мае калегі больш «ніжэйшых рангаў» — не. Хіба гэта нармальна?..

Спісак прычын, па якіх Саветы не маюць належнага аўтарытэту, пакуль вельмі вялікі. Тут і тое, што, за рэдкім выключэннем, па-ранейшаму «выбіраюць» з аднаго кандыдата, прычым нярэдка падабранага «па разнарадцы» — пол, узрост, вытворчыя паказчыкі. І тое, што ўсе пытанні ставіць, вырашае, а затым і кантралюе выкананне не Савет народных дэпутатаў як выбарны орган, а яго выканаўчы камітэт. І тое, што працаваць Саветы лічаць за лепшае часам не з людзьмі, а з паперамі, колькасць якіх амаль не скарачаецца. І тое, што сотні і сотні разоў асмеяны і асуджаны бюракратызм, як і раней, жыве і квітнее...

Самае ж, на мой погляд, сумнае, што ўсе мы бачылі, як ады[illegible]іць рэальная ўлада ад Са[illegible], добра ведалі, што і хто перашкаджае зрабіць іх работу па-сапраўднаму эфектыўнай. Але ўпарта рабілі выгляд, што праблем няма.

Больш таго, нават сёння, калі з самых высокіх трыбун сказана аб неабходнасці адраджэння ўлады Саветаў, многія ўсё роўна аддаюць перавагу пазіцыі страуса, які ў складанай сітуацыі хавае галаву ў пясок. І хоць субяседнікаў па гэтай тэме ў мяне было дастаткова, але нямала было і адмаўленняў. Адзін «тэрмінова ад'язджаў», у другога «важны семінар», трэці быў проста «заняты». Чацвёрты ж сказаў прама: «Навошта мне гэта патрэбна? Я ж ведаю, чаго вы хочаце...»

— Усё правільна, — нявесела ўсміхаючыся, гаварыў мне пасля Іван Красіцкі.— З «жыццёвага пункту» гледжання сапраўды лепш памаўчаць... Бо — набалела. Да такой ступені, што патрэбна гранічная шчырасць. А на гэта не кожны з нас ужо здольны. З другога боку, хіба ўпершыню мы ставім пытанне аб павышэнні ролі Саветаў, хіба і раней не прымалі добрых дакументаў? Але аўтарытэт мясцовых органаў улады не рос, паколькі эканамічныя рычагі кіравання так і не былі перададзены ў іх рукі.

— Вы не верыце ў магчымасць пазітыўных перамен?

— Наадварот, веру. І нават ужо бачу іх: лягчэй стала ладзіць з кіраўніцтвам саюзных і рэспубліканскіх прадпрыемстваў, якія цяпер афіцыяльна падначалены і мясцовым Саветам; нам дадзена права кааперавацъ сродкі размешчаных на нашай тэрыторыі заводаў; мы самі цяпер плануем і вырабляем тавары народнага ўжытку... Адным словам, рух пачаўся. Цяпер галоўнае — не спыняцца, а зрабіць усё, выканаць рашэнні XIX партыйнай канферэнцыі і нарэшце злучыць гэтыя два, па сутнасці і непадзельныя паняцці — Саветы і ўлада.

Наталля БУЛДЫК.

САМАК[illegible]ЗАННЕ Ў СУЧАСНАЙ ШКОЛЕ

«ПРЫМУСОЎКА» ЦІ ІНІЦЫЯТЫЎНАСЦЬ?

СУЧАСНАЯ школа, зрэшты, як і ўсё ў нашым грамадстве сёння, перабудоўваецца. А гэта значыць, што яна не толькі павінна вучыць, даваць веды, але і выхоўваць юнага грамадзяніна, чалавека пісьменнага, самастойнага, здольнага хутка і правільна рашаць складаныя задачы бурлівага жыцця. Таму перад савецкай школай пастаўлена задача больш настойліва і рашуча праводзіць меры па пераходу на самакіраванне.

Што ж такое самакіраванне ў нашай школе? Я спытаў пра гэта саміх школьнікаў—вучняў некалькіх мінскіх сярэдніх школ. Мураўёў Юра — вучань 6-га класа 138-й школы. Ён лічыць, што самакіраванне азначае поўную самастойнасць школьнікаў у вучобе і працы. І растлумачыў: вучоба—не прымусоўка, таму школьнікам трэба давяраць і адначасова патрабаваць, каб яны вучыліся добрасумленна. Вучні, якія займаюцца лепш, павінны быць добраахвотнымі памочнікамі настаўнікаў, як бы школьнымі кансультантамі. Юра Мураўёў прапанаваў настаўнікам раіцца з вучнямі і ў спрэчных пытаннях прымаць сумесныя рашэнні. Яшчэ ён хоча, каб была спецыяльная камісія з вучняў і настаўнікаў, якая праз галасаванне будзе правільна, а галоўнае, вельмі справядліва вырашаць усе праблемы з жыцця класа. Наш субяседнік упэўнены, што вось такое раўнапраўнае рашэнне ўсіх школьных спраў і ёсць самае важнае ў самакіраванні.Сапраўды, калі ты адчуваеш сябе дарослым, якому даверылі рашаць лёс класа або школы, дык ужо перастаеш дурэць, пачынаеш пра ўсё думаць загадзя. Так лічыць Юра, ды і многія іншыя яго сябры.

А вось думка другога майго субяседніка—Мішы Зубра, вучня 5-га класа. Ён гаворыць: важна, каб самі дзеці адказвалі за парадак і чысціню ў школе, каб гэта было не на словах, а на справе. Ён лічыць, што нават уключаць званок, мыць вестыбюль павінны самі дзеці. Яны гаспадары школы, значыць, могуць шмат зрабіць сваімі сіламі. Былі ў мяне яшчэ гутаркі з дзецьмі. Коля Баброў, вучань 5-га класа гэтай жа школы, шасцікласніцы Оля Глушыцкая і Люда Церлюкевіч,

вучань 7-га класа Сяржа Молчан хочуць, каб школьнікі большасцю галасоў пры дапамозе дарослых вырашалі, чым ім займацца на ўроках працы і каб тое, што яны выпілоўваюць, шыюць, вяжуць, было і дзецям карысна, і школе прыносіла прыбытак. Як бачым, навучэнцы імкнуцца перавесці самакіраванне на сапраўдны гаспадарчы разлік, як на заводзе або ў кааператыве. Што ж, шмат я пачуў слушных прапаноў, але галоўнае ў тым, што дзеці хочуць адказваць за сваю школу, за свае ўчынкі. Гэта і ёсць першыя крокі самакіравання. Што трэба зрабіць, каб не на словах, а на справе ўвасобіць у жыццё школьнае самакіраванане?

Каб адказаць на гэтае пытанне, я пабываў у дзвюх мінскіх школах. Тут пануе атмасфера творчасці, але не застаецца без увагі і дысцыпліна. Усе добрыя пачынанні падтрымліваюцца жыва, без фармальнага падыходу. Не выпадкова, калі паўстае пытанне пра традыцыйны для савецкіх школьнікаў збор макулатуры або жалезнага лому, у гэтай справе ўдзельнічаюць, па падліках, амаль усе. І не па прымусу, як гэта яшчэ нярэдка бывае, а па ўласнаму жаданню.

Трэба сказаць, што і ў 24-й школе, і ў 37-й ужо даўно дырэктары і настаўнікі не ўмешваюцца ў падобныя справы, але памагаюць арганізаваць кантроль і ацэнку ўсёй выкананай выхаванцамі работы.

Але самакіраванне—гэта не толькі добрасумленная праца па збору другаснай сыравіны. Сёння ў БССР налічваецца больш за 2,7 тысячы вучнёўскіх брыгад, у якіх працуюць амаль 170 тысяч школьнікаў. Гэта ўжо не збор макулатуры і металалому, а сапраўдная вытворчая праца, прыбытак ад якой складае некалькі мільёнаў рублёў. Разам з заводамі, будаўнічымі трэстамі, лясніцтвамі брыгады самі ўдзельнічаюць у састаўленні плана работы. Тут кожны вучань мае памятку, бо ён цяпер рабочы, меліяратар, жывёлавод, служачы. Усё гэта абавязвае працаваць з поўнай аддачай, адчуваць сябе сапраўдным гаспадаром даручанай справы. Ёсць такія вытворчыя школьныя брыгады ў сельскіх раёнах—Камянецкім, Глыбоцкім, Брэсцкім, Мінскім і іншых. У канцы працоўнага сезона, як правіла, падводзяцца вынікі работы, прэміруюцца пераможцы. Гэта стала звычайным школьным жыццём.

А што ж робіцца ў справе самакіравання ў самой школе? Трэба сказаць, што ўсё цяжка нават пералічыць. Гэта адкрыццё новых клубаў, факультатываў па розных цікавых напрамках навукі, мастацтву, літаратуры, нарэшце, стварэнне новай вучэбнай арганізацыі—вучэбных камітэтаў, або карацей—вучкомаў. З гутаркі з Людмілай Маторай, адным з камсамольскіх кіраўнікоў горада, яшчэ нядаўна настаўніцай матэматыкі, стала ясна: вучком—эфектыўны сродак самакіравання ў школе. Арганізацыя даволі-такі простая: прадстаўнікі кожнага класа ўваходзяць у савет вучкома. Адзінае рашэнне прымаецца ім адкрыта і публічна. Вучкомы напамінаюць прафсаюзную арганізацыю юных грамадзян у сценах сярэдняй школы.

У канцы навучальнага года вучком аналізуе вынікі і падказвае кожнаму вучню, на што трэба звярнуць увагу ў яго школьным жыцці. Вельмі важна, што гэта робіць не дырэктар і настаўнікі—людзі старэйшых пакаленняў, а равеснікі. Самі вучні лічаць, што больш дзейсна, калі крытыкуюць свае таварышы па школе. Адначасова выхоўваецца павага да думкі калектыву, заўваг такіх жа, як ты, рабят.

Сяргей АНУПРЫЕНКА.

НА ЗДЫМКУ: трэцякласнікі школы № 9 горада Брэста ў кабінеце вылічальнай тэхнікі.

Фота Э. КАБЯКА.

ВЕДАЦЬ ПРАЎДУ

Добры дзень, дарагія сябры!

Вялікае вам дзякуй, што не забываеце мяне. Тыя матэрыялы, якія вы прыслалі, вельмі дапамаглі ў арганізацыі вечара нашага таварыства «Італія — СССР». Я расказала нашым удзельнікам пра стэпавую зону Савецкага Саюза і пра тайгу. Усе слухалі з вялікай цікавасцю, таму што многія ведаюць пра Маскву, Ленінград, Кіеў, Мінск, а вось пра Сібір, стэп, пустыню і тайгу — не.

Хачу прыняць удзел у размове аб дэмакратыі, якая вядзецца на старонках вашай газеты. Тут, у Італіі, мне часта даводзіцца спрачацца з людзьмі па гэтай праблеме. Справа ў тым, што зараз, калі ў нас на Радзіме адбываюцца такія вялікія змены, пра гэта сталі шмат пісаць і гаварыць сродкі масавай інфармацыі. Цяпер два-тры разы ў месяц па тэлебачанні паказваюць перадачы аб Савецкім Саюзе. Вось нядаўна бачыла наш дарагі Мінск. Рабіў рэпартаж італьянскі журналіст. Па-мойму, ён не вельмі разумны чалавек, таму што задаваў людзям бязглуздыя пытанні. А вось аб тым, што горад быў поўнасцю разбураны, што ў ім загінулі дзесяткі тысяч людзей, што ўсё давялося адбудоўваць зноў, сказаць забыўся. Або проста не захацеў. Тут заўсёды так: гавораць толькі пра тое, што ім выгадна. Напрыклад, зараз італьянцаў стараюцца пераканаць, што сацыялізм на нашай Радзіме сябе не апраўдаў і таму вы перабудоўваеце сваё грамадства па ўзору заходняй дэмакратыі.

Мяне такія размовы проста абражаюць. Вядома, былі памылкі і недахопы. Зараз пра іх шмат гавораць і іх выпраўляюць. Але ж нельга адмаўляць, што менавіта Савецкая ўлада так многа дала нашаму народу. На жаль, нават у нас на Радзіме яшчэ не ўсе людзі гэта разумеюць. Узяць хаця б нядаўнія падзеі ў Арменіі і Азербайджане. Калі б не Савецкая ўлада, у армян не было б сваёй рэспублікі. Няўжо яны пра гэта забыліся? Па-мойму, яны не так зразумелі дэмакратызацыю грамадства і сталі проста цацкай у руках людзей, якім выгадныя беспарадкі. Відаць, гэта таму, што яны не жылі так, як жывуць многія людзі ў капіталістычных краінах — без кватэры, без работы, без хлеба. Яны не ведаюць такога жаху, як беспрацоўе, якое пастаянна расце ў капіталістычных краінах. З-за яго ў многіх маладых людзей проста няма будучыні. Вось таму савецкім людзям трэба больш ведаць пра жыццё за рубяжом: калі жывеш сумленна, то ніколі не разбагацееш. Дзякуй яшчэ, што ёсць работа, гэта самае галоўнае. А праблем і клопатаў у простага працоўнага вельмі шмат. І жывеш у пастаянным страху, што работу можаш страціць і тады будзеш нікому не патрэбны. А калі захварэеш? Каб трапіць у недарагую бальніцу, трэба чакаць чаргі тры-чатыры месяцы. Мне самой давялося гэта перажыць, таму так добра ведаю.

Яшчэ тут вельмі хутка расце злачыннасць. Бандыты арудуюць усюды. Колькі яшчэ жахаў з нашага жыцця можна было б апісаць. Вось за апошнія тры месяцы толькі ў нашым горадзе памерла трыццаць наркаманаў ва ўзросце ад 18 да 40 гадоў. Цяпер нават каля школ прадаюць наркотыкі дзецям. Дзеля грошай не грэбуюць нічым. Не мае значэння, што грошы гэтыя брудныя. Яны ж дапамагаюць адкупіцца ад паліцыі.

А што адбываецца ў нашым урадзе? Ужо больш за паўгода ніяк не могуць падзяліць партфелі. Увесь час выплываюць непрыглядныя гісторыі, у якіх замешаны члены ўрада. Вось такая ў нас тут дэмакратыя.

Цяпер я жыву чаканнем хуткай сустрэчы з Радзімай. Вельмі сумую па маёй роднай Беларусі, па яе цудоўных людзях. Яшчэ раз дзякую, што вы нас не забываеце. Калі б не ваша работа, клопат пра нас, нам было б яшчэ цяжэй жыць на чужыне.

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

ПРАВЫ БЫВАЮЦЬ РОЗНЫЯ

Вашу газету чытаем з вялікай цікавасцю. Радуемся за вашы дасягненні і адначасова сумуем, калі трапляюцца артыкулы з расказамі аб гасцях з-за рубяжа. Як хацелася б і самім пабываць на Радзіме яшчэ раз, пабачыць сваякоў. Але, на жаль, здароўе не дазваляе. Застаецца ўспамінаць пра мінулыя паездкі і спадзявацца, што ўсё ж калі-небудзь удасца прыехаць. Гэта было б цікава зараз, калі на Радзіме адбываюцца такія вялікія перамены.

Хочам адзначыць: нягледзячы на тое, што ў Савецкім Саюзе зараз развіваецца публічнасць, сапраўдная дэмакратыя, розныя нападкі на вашу краіну ў буржуазнай прэсе не спыняюцца. Нашай Радзіме прад'яўляюць шмат надуманых прэтэнзій з прычыны правоў і свабод чалавека. Але радасна, што большасць народа ўжо не верыць гэтым выдумкам.

Кожны год тысячы людзей з усіх куткоў планеты наведваюць вашу краіну і сваімі вачыма бачаць, як жывуць савецкія людзі і якія маюць правы. Нам думаецца, што савецкі народ сам разбярэцца са сваімі правамі, а нашай прэсе лепш было б больш аддаваць увагі правам уласных грамадзян. Бо як жывуць простыя людзі ў такіх багатых краінах, як Канада і Злучаныя Штаты Амерыкі? Калі чалавек працуе і атрымлівае добрую зарплату, то і жыве добра. Ну, а калі работы няма? А беспрацоўных тут мільёны. Гэтыя людзі ніяк не могуць звесці канцы з канцамі. Ім літаральна штодзённа даводзіцца змагацца за ўласнае жыццё. Ужо адзін факт, што ў Савецкім Саюзе беспрацоўя даўно не існуе, вельмі многа гаворыць аб правах чалавека.

Праўда, трэба адзначыць, што наша краіна Канада даволі дэмакратычная. Беспрацоўным выдаюць грашовую дапамогу. Хаця яна і невялікая, але ўсё ж падтрымка ёсць. Рабочыя ў нас карыстаюцца ўсімі тымі правамі, што і астатнія грамадзяне Канады. Яны маюць права на забастоўкі за павышэнне зарплаты і лепшыя ўмовы працы. Але і фабрыканты маюць права наймаць штрэйкбрэхераў і выклікаць паліцыю. У 65 гадоў усе канадскія грамадзяне атрымліваюць пенсію па старасці. Трэба сказаць, што становішча працоўных намнога палепшылася ў параўнанні з тым, што было ў 30-я гады, калі мы прыехалі ў Канаду. Але ж і ў нас на Радзіме жыццё людзей стала намнога лепшым. Так што, хочам паўтарыць: людзі ведаюць праўду і не асабліва вераць розным выдумкам пра Савецкі Саюз.

Уладзімір ХІЛЬЧУК.

Канада.

НЕ ПАЎТАРАЦЬ ПАМЫЛАК

Я ад усёй душы ўдзячны вам за тыя газеты, што вы мне прысылаеце. Кожны нумар прачытваю з вялікай цікавасцю, а некаторыя матэрыялы і не па аднаму разу.

Хачу адзначыць, што мы, зарубежныя суайчыннікі, усім сэрцам вітаем і падтрымліваем рэвалюцыйныя пераўтварэнні, якія адбываюцца на Радзіме, курс партыі на дэмакратызацыю і публічнасць. Артыкулы, якія вы зараз друкуеце, вучаць нас і дазваляюць зразумець тыя памылкі, якія, на жаль, мелі месца ў гісторыі нашай Радзімы. Дзякуючы публічнасці і перабудове, цяпер пра іх смела пішуць, і гэта дае падставу спадзявацца, што больш падобных памылак не будзе. Горка чытаць пра сталінскія часы. Сталін стварыў сваю мадэль сацыялізму, у якой мала што засталося ад ленінскіх прынцыпаў. Гэта была памылка, як былі памылкамі татальная цэнтралізацыя ўлады, адміністрацыйна-камандныя метады кіраўніцтва з тэрорам, масавымі рэпрэсіямі, лагерамі. Пра гэта абавязкова трэба пісаць і гаварыць. Я рады, што смелыя людзі, прыхільнікі перабудовы, пачалі працэс рашучай дэсталінізацыі. На «Англійскай старонцы» вашай газеты я прачытаў аб «справе ўрачоў». Гэтага мы ніколі не ўбачылі б на старонках «Голасу Радзімы» да перабудовы, бо аб памылках тады ніхто не адважваўся пісаць. Вялікае дзякуй вам і перабудове.

Цяпер, калі чытаю вашу газету, адчуваю, якім цікавым жыццём жыве савецкі народ. У вас многа разнастайных спраў, трэба шмат і напружана працаваць, каб вывесці краіну на передавыя рубяжы ва ўсіх галінах эканомікі, навукі і тэхнікі. Але мяне вельмі радуе, што савецкія людзі не жывуць толькі сённяшнім днём, а думаюць і пра будучых пакаленні. Я маю на ўвазе адносіны да прыроды, да навакольнага асяроддзя. Гэта таксама прыкмета дэмакратызацыі. Артыкул Г. Братко пра беларускае Палессе вельмі мяне ўсхваляваў. Аўтар піша, што меліяратар часта дзейнічае ў гэтых краях не як ашчадны гаспадар, якому жыць тут і жыць, а як бяздумны арандатар, для якога важна сёння атрымаць больш, а заўтра хоць патоп згодны з аўтарам артыкула, што так працаваць больш нельга. Шчыра жадаю, каб Палессе цудоўна расквітнела для дзяцей і ўнукаў.

Гэта ўсё непрыемныя моманты. Але я хачу асабліва падкрэсліць: мы добра разумеем, што ўсе гэтыя артыкулы пішуцца не для таго, каб надаць газетам сенсацыйнасць, заінтрыгаваць чытача. Гэта ўклад прэсы ў справу перабудовы, дэмакратызацыі і публічнасці. На памылках трэба вучыцца. І каб не паўтараць, іх трэба ведаць.

Хачу напісаць яшчэ некалькі радкоў вось пра што. У апошні час у Аўстраліі ўсё больш цікавяцца вашым жыццём, міралюбівай палітыкай, перабудовай. Але ёсць яшчэ і ворагі Савецкага Саюза, якія імкнуцца абылгаць і ачарніць нашу Радзіму. Напрыклад, да нас у Перт прыязджаў савецкі цырк. Па тэлебачанні паведамілі, што гэта самы лепшы цырк у свеце. Такая падзея выклікала вялікую цікавасць, і людзі пісалі ў мясцовую газету пісьмы, пыталіся, ці добрую ежу атрымліваюць жывёліны, ці не пашкодзіць ім гарачыня і г. д. На гэта газета адказала, што можа быць упэўнены, што звяры ў Маскоўскім цырку атрымліваюць лепшую ежу, лепшы догляд і маюць больш свабоды, чым тысячы зняволеных «Архіпелага ГУЛАГ». Якая зларадная! Падпісаў гэты адказ нехта Далега. Не ведаю гэтага Далегу, але прозвішча быццам бы славянскае, мае адзін корань з польскім словам, якое азначае хварэць, мучыць, нервавацца. Відаць, Далега хварэе. Яго мучыць і непакоіць, што ў Заходняй Аўстраліі кожны хацеў убачыць савецкі цырк, што паміж СССР і Аўстраліяй наладжваюцца культурныя абмен і добрыя адносіны.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

Родныя мясціны.

Фота В. ЧУМАКОВА.

ДАТЫЧЫЦЬ КОЖНАГА

У вашай газеце вы даволі часта публікуеце пісьмы чытачоў аб дэмакратыі і правах чалавека. Гэтыя пытанні датычаць кожнага, і гаварыць пра іх можна шмат. Але я не буду паўтараць тое, што ўжо напісана іншымі, толькі дадам пару слоў ад сябе. І ў нас у краіне, як і ў іншых капіталістычных краінах, нярэдка шумяць з прычыны правоў чалавека ў сацыялістычным лагеры. А што робіцца ў саміх? У Аргенціне ўжо доўгі час няма палітычнай стабільнасці. Гэта адбіваецца на ўсім нашым жыцці. Расце інфляцыя, цэны, рабочыя і служачыя бастуюць. Раздолле толькі злодзеям і спекулянтам. Вельмі шмат беспрацоўных, многія сем'і жывуць надгаладзь. Значна вырасла злачыннасць, часта сталі рабаваць пасажыраў у паяздах метро. Вось нядаўна і мяне абрабавалі. Ноччу выламалі дзверы ў дом і вынеслі ўсе больш-менш каштоўныя рэчы, амаль усё наша з жонкай адзенне. І яшчэ прыклад з майго жыцця. Пачаў у мяне псавацца зрок, а лячыцца цяжка. Дактары дарма не лечаць і лякарствы бясплатна не даюць.

Антон МІШЧУК.

Аргенціна.

А РАБОЧЫМ НЕЛЬГА

Зараз усе абмяркоўваюць тэму дэмакратыі і правоў чалавека. У буржуазным грамадстве дэмакратыя вядомая. У нас у Ванкуверы, згодна буржуазнай статыстыцы, дваццаць чатыры працэнты маладых людзей беспрацоўныя, многія з іх яшчэ і бяздомныя. Начуюць яны, дзе давядзецца. Калі зімой быў моцны мароз, некаторыя царкоўныя арганізацыі былі вымушаны прасіць людзей, каб бяздомным дзе-небудзь арганізавалі начлег.

Барацьба паліцыі супраць злачыннасці беспаспяховая. Турмы перапоўнены. Але бандытызм не памяншаецца, а расце. Зараз людзі, калі сцямнее, баяцца выходзіць на вуліцу. Ды і днём рабуюць. Вось вам прыклад правоў чалавека.

І яшчэ адзін прыклад. Мы праводзім кампанію па збору сродкаў на нашу рабочую газету «Пасифик трибюн». Дык вось наш правінцыяльны ўрад прыслаў у рэдакцыю пісьмо, якое забараняе выпускаць латарэйныя білеты. Раней у такой латарэі рэдакцыя разыгрывала аўтамабіль і магла зарабіць грошы для выпуску газеты. Але цяпер прыгразілі, што калі латарэя будзе арганізавана, дык грошы і білеты будуць канфіскаваны, а рэдактара арыштуюць і пасадзяць у турму. Розныя буржуазныя арганізацыі беспярэпынна праводзяць усялякія латарэі для сваіх мэт, а рабочай газеце нельга. Дык для каго дэмакратыя і правы чалавека?

З гэтай прычыны можна было б шмат пісаць, але вашы чытачы, што жывуць у капіталістычных краінах, і самі ўсё добра ведаюць. А савецкія людзі могуць ганарыцца і радавацца, што такія «правы» і «свабоды» ім невядомы.

Вельмі хацелася б наведаць вас і Радзіму, але, перарабіўшы прымаўку, можна сказаць: хацела б душа ў рай, ды хваробы не пускаюць.

Жадаем вам поспехаў у справе дэмакратызацыі, публічнасці і перабудовы.

Уладзімір ГАЎРЫЦКІ.

Канада.

ВРЕМЯ БОЛЬШИХ ПЕРЕМЕН

ОБНОВЛЕНИЕ

ЗАМЕТКИ ИСТОРИКА НА ПОЛЯХ БРОШЮРЫ С МАТЕРИАЛАМИ XIX ПАРТКОНФЕРЕНЦИИ

I.

Исторический масштаб XIX Всесоюзной партконференции определяется прежде всего принятыми ею решениями. Главное из них связано с реформой политической системы. Реализовав из ленинского политического завещания то, что было предметом особой, безмерно угнетавшей душу Ленина в последние годы жизни заботы, конференция развила идеи, сформулированные в последних ленинских письмах и статьях, в соответствии с требованиями нашего времени.

***

Почему только сегодня, через три года перестройки, вопрос реформы политической системы был поставлен ребром? Да потому, что и партия, и общество к апрелю 1985 года еще не были к ней готовы. Говоря о партии, выражу убеждение вот какого рода: исторические решения партконференции — заслуга здорового ядра КПСС, прежде всего ее руководства, разработавшего принципы перестройки, и в том числе перестройки самой партии. Это ядро в критически важный момент сумело повести за собой абсолютное большинство нынешнего партийного актива, среди которого, сознаемся, немало людей, психологически с трудом приемлющих реформу.

Что касается главного в этой реформе, разграничения функций партии и государства, не стоит представлять дело более простым, чем оно, очевидно, будет. Рассчитывать на то, что партийная бюрократия с легкостью необыкновенной откажется от власти, от привычки командовать всем и вся, было бы неразумно. Разграничение функций осуществится не столько по субъективным, сколько по объективным причинам, которые просто не позволят партийному механизму функционировать по-прежнему. Сокращенный и перешедший на новую структуру, лишившийся отраслевых отделов, партийный аппарат объективно будет вынужден заниматься тем, к чему он призван новым положением партии, ее действительно основными функциями.

Три года назад к реформе политической системы не было готово и общество в целом, десятилетиями приучавшееся делать все не просто под руководством, но по прямому указанию партии. Руководство общественными делами за партией останется, а вот время прямых указаний кончилось. Всем нам придется учиться действовать не дожидаясь команд, инициативно, творчески, — в соответствии с требованиями жизни.

***

Реформа политической системы приведет к весьма благоприятным изменениям статуса нашего государства, несущего на себе тяжелейшие последствия периода культа личности.

Культ этот, глубоко антигуманный и антидемократичный, вырос в конкретных исторических условиях. Напомню вот о какой их особенности: в октябре 1917 года российская революция заменила диктатуру буржуазии диктатурой пролетариата, видя в ней орудие строительства социалистического государства.

Шаг этот действительно был необходимым и неизбежным, однако рассчитанным на определенный срок—на период подавления классовых врагов. В Советской России этот процесс объективно завершился к концу периода гражданской войны, в начале 20-х годов. С этого момента государство, по мысли Маркса, как таковое перестает существовать, то есть оно, будучи теперь «полугосударством», должно было бы начать отмирать.

Нужно думать, развитие событий и процессов активно шло бы именно в этом направлении, оставайся у руля политического руководства молодой страны Владимир Ленин, в понимании которого главным в диктатуре пролетариата было не насилие, а организаторская и воспитательная функция. Но в 1922 году Ленин тяжело заболел, в январе 1924-го скончался. Его место занял Сталин. Он-то и превратил государство в основное орудие «строительства» социализма в СССР. В теории, да и на практике при нем возобладал подход к государству как раз в «полном», то есть старом смысле этого понятия. Государственное регулирование было распространено на непомерно широкую сферу общественной деятельности. Срок осуществления «диктатуры пролетариата» неправомерно продлился. Но это уже была не диктатура пролетариата, а диктатура бюрократии, осуществлявшаяся при опоре на незрелый пролетариат, в основном только что формирующийся из вчерашней деревенской бедноты (полупролетариев), а частью и благополучно избежавших коллективизации других слоев крестьянства, включая кулаков.

Первые победоносные пролетарские революции, замечу здесь же, отменили частную собственность на средства производства, превратили эти средства в государственную собственность, нареченную «общенародной». Негативные последствия этой крупной ошибки буквально неисчислимы и пока-что трудно исправимы. Дело в том, что государственная собственность на деле не есть общенародная. Она—материальная база бюрократии, фактически ею распоряжающейся. Руководящая сила Советского государства, Коммунистическая партия, в тех условиях стала во многом бюрократической.

***

Альтернативой такому развитию был ленинский кооперативный план, его идея о поголовном кооперировании всего населения во всех сферах жизни общества, начиная с производства, кончая сервисом, наукой, культурой, искусством и т. п. Средства производства по этому плану следовало сделать общенародной собственностью, передаваемой частями кооперативам в аренду. За государством должно было оставаться лишь планирование народного хозяйства, оборонительные и внешнеполитические функции, а также забота о народном здравии и образовании, социальном обеспечении. Ни о какой диктатуре какого-либо класса не могло быть и речи после того, как были решены задачи ликвидации власти и сопротивления свергнутого класса.

Отсутствие государственной собственности на основные средства производства воспрепятствовало бы формированию такого мощн[illegible] многомиллионного класса бюрократии, [illegible]рый мы сегодня имеем. Демократия стала бы фактом действительности. Ибо только производственная демократия в состоянии повлечь за собой подлинную демократию во всех других сферах жизни общества.

***

Ста[illegible] и его последователи не смогли понят[illegible]ти перехода из одной полосы развития в другую, начатую победой социалистической революции в октябре 1917 года. Если до революции партия и руководимый ею пролетариат были ориентированы на революционное насилие (без него немыслимо было свержение власти буржуазии), то после революции нужда в нем все более и более отпадала. Ленин это понял уже в борьбе с «левым коммунизмом» Бухарина и его группы, требовавшей во внутренней политике продолжать «красногвардейскую атаку» на капитал, а во внешней — вести революционную войну против империализма, несмотря на крайнее истощение всех сил общества. Ленин говорил: «Вчера гвоздем текущего момента было то, чтобы как можно решительнее национализировать, конфисковать, бить и добивать буржуазию, ломать саботаж. Сегодня только слепые не видят, что мы больше нанационализировали, наконфисковали, набили и наломали, чем успели подсчитать». Преодолев сопротивление «левокоммунистической» оппозиции и прочих «левaков», советское общество уже в 1918 году перешло к «новому фазису борьбы с буржуазией» (В. И. Ленин), к началам той экономической политики, которая потом получила название новой экономической политики (НЭП). Но начавшаяся вскоре гражданская война и иностранная интервенция пресекли дальнейшее ее проведение в жизнь. К этой политике, однако, партия вернулась сразу после окончания гражданской войны.

Трудность перехода от периода «военного коммунизма» к периоду социалистического строительства состояла в сокращении роли насилия в управлении обществом. (Логическим завершением этого процесса должен был стать полный отказ от насилия.) На решение этой проблемы были направлены громадные усилия партии и в профсоюзной дискуссии 1920—1921 годов, навязанной Троцким, и в принятии НЭПа, и во всем ленинском плане строительства социализма. Но все достигнутое на этом пути было перечеркнуто Сталиным и его «соратниками».

Историческая XIX Всесоюзная партконференция решением о реформе политической системы связала нити, оборванные Сталиным. Прекращение действия командно-бюрократических методов управления обществом перестает быть благим пожеланием. В качестве критерия и нормы жизни в СССР утверждается ленинская модель социализма.

Агдас БУРГАНОВ, профессор.
(АПН).

СОВЕТСКАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ НАУКА

На протяжении двух десятилетий имя историка Роя Медведева упоминалось в основном на Западе—именно там, а не в СССР опубликованы его книги, посвященные различным периодам советской истории, деятельности Сталина, Хрущева.

В последнее время ситуация меняется: Медведев был гостем популярной в Советском Союзе телевизионной передачи; выдержки из его книги о Хрущеве печатаются еженедельником «Аргументы и факты»; интервью Медведева появляются в советских газетах. Редакция «Дружбы народов» предложила Медведеву опубликовать в этом журнале книгу «К суду истории». Для Агентства печати Новости готовится его книга «Политический портрет Л. И. Брежнева».

О нынешнем состоянии исторической науки в СССР с Роем МЕДВЕДЕВЫМ беседует Евгений ГОНТМАХЕР.

ПЕРЕСТРОЙКА ВСЕ ЕЩЕ ВПЕРЕДИ?

— В какой мере перестройка коснулась сферы вашей деятельности?

— За предыдущие шестьдесят лет в истории и философии — а это и есть область моих непосредственных интересов, — как, впрочем, и в экономической науке, социологии, политологии, не было такого быстрого продвижения, как за последние год-полтора. Появилось огромное количество свежих фактов, примеров, концепций. Это впечатляющее движение вперед продолжается: в каждом номере газет, журналов публикуются новые идеи, новые предложения, меняющие взгляды на наше общество, опрокидывающие очередные догмы, дающие новое представление о прошлом — как советском, так и дореволюционном. Происходит огромный культурный сдвиг, в хорошем смысле этого слова — культурн[illegible] революция, которая интенси[illegible]развивается.

— Неужели все идет настолько хорошо, что не осталось никаких объективных и субъективных препятствий, сдерживающих ход перестройки в обществоведении?

— По[illegible]й, тут придется оговори[illegible]т что: все сказанное выше не относится к сфере официальной науки. В журналах «Вопросы философии», «Вопросы новой и новейшей истории», «Вопросы истории СССР» и сегодня мало что изменилось. Развитие общественных наук идет прежде всего через публицистику, журналистику, художественные произведения. Но, увы, практически без участия профессиональных историков.

Исключение — деятельность Историко-архивного института. Но то, что именно он стал неформальным центром исторической науки, — нездоровое явление. Это все-таки не основная, а боковая ветвь этой дисциплины. А где же Институт истории СССР Академии наук, исторический факультет МГУ? Официальная историческая, философская, экономическая науки оказались не готовыми, не подготовленными к той культурной революции, которая происходит в нашей стране.

Это связано со многими причинами. Но главная из них — организация советской науки как бюрократического учреждения, в котором звания, должности и награды имеют гораздо большее значение, чем реальный вклад в науку... Повторяется то, что давно наблюдается в области изобретательства, — люди, которые делают предложения с возможными миллиардными выгодами обществу, десятилетиями не могут их реализовать из-за сопротивления официальных научных учреждений. Если вернуться к положению в исторической науке, то с сожалением можно констатировать, что ни один из академиков, за исключением разве что Александра Самсонова, не включился в процесс ее перестройки. Большинство же других специалистов эту перестройку тормозят.

Отчасти их можно понять. Представим себе академика, который в течение двадцати лет работал по теме «научная организация общества». В своих монографиях он доказывал, что советское общество построено на строго научных принципах и все в нашей стране делается наилучшим образом. Решения апреля 1985 года, XXVII съезда и последующих пленумов ЦК партии, XIX партконференции, наконец, подтвердили, что это совсем не так, что нам нужно учиться перестраивать жизнь общества на научных основах.

Спрашивается, что делать такому ученому? Книги его уже никому не нужны, чего-нибудь нового он, будучи уже в преклонном возрасте, создать не может. Здесь — естественные корни его личного сопротивления перестройке, надежд на возвращение к прежним временам и догмам...

— А как же молодая научная поросль?

— Возникло противоречие между научной молодежью и руководителями официальной науки. Основной поток научных идей, который выходит сейчас на страницы толстых литературных журналов, исходит от тех, кто занимает низшие ступени в иерархии — кандидатов наук, просто неостепененных специалистов, чьи имена были еще пару лет назад неизвестны, а ныне у всех на устах. Может быть, люди эти и не во всем правы, но они—авторы оригинальных концепций, новых предложений.

— Что, по-вашему, надо предпринять, чтобы перестройка пришла и в историческую науку?

— В науке не должно быть ситуаций, когда одни ученые вершат судьбами других. Никакой административной власти в научных спорах, но — соревновательность идей, мнений, свобода творчества. Если в политике надо расширять то, что называют социалистическим плюрализмом, то в науке дискуссии должны стать абсолютно нормальным явлением. Необходимо обязательное существование параллельных школ, которые борются друг с другом, отстаивая свое мнение на конференциях, в публикациях. У нас же пока по каждому вопросу существует только один институт, один журнал, один лидер.

Может быть, и не сразу, постепенно, но надо в корне изменить эту бюрократическую систему. Начать же нужно, если говорить по существу, с журналов и издательств — сделать их независимыми от тех или иных научных институтов и школ. У нас, например, журнал «Вопросы истории» подчиняется Институту истории АН СССР, журнал «Рабочий класс и современный мир» — Институту международного рабочего движения и т. д. Вместо этого в каждой отрасли знаний нужно бы иметь по меньшей мере два журнала, представляющих различные научные позиции. Без этого не обойтись, так как общественные науки, в том числе и история, должны сказать свое решающее слово в разворачивающемся процессе перестройки советского общества.

(АПН).

Эрнест ЯЛУГИН

ПОСЛЕ НЕБЫТИЯ

ОТРЫВКИ ИЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОЙ ПОВЕСТИ

(Продолжение. Начало в №№ 32, 33).

Количество белорусов в армейских частях, расположенных в Петрограде или в окрестностях накануне революции, в точности неизвестно, но, надо полагать, достаточно велико. Число их на флоте определено документально. Вот цифры, которые называет исследовавший социальный состав матросов русского военного флота в эпоху империализма Д. Гарковенко, и приводит в своей диссертации В. Скалабан: к началу 1917 года военными моряками на Балтике было 7 тысяч 900 белорусских парней. В том числе на крейсере «Аврора» в октябре 1917 года — 60 белорусов. (При другом подсчете — 75). В случае революционных действий такая военная сила была способна существенно повлиять на ход событий также и в Белоруссии. Это понимали все политические партии, в том числе «громадовцы». Число рабочих-белорусов на промышленных предприятиях столицы тоже, надо полагать, было немалым. Позже в очерках о тех днях Гартный отмечал, что когда «деятельность Белорусской социалистической громады распространилась на заводы, в ее состав вошло несколько десятков... большевиков» из числа белорусов. «Главное ядро составляли путиловские рабочие». За Нарвской заставой даже «организовался рабочий отдел БСГ, где значительная часть людей принадлежала одновременно к социал-демократической большевистской организации».

Но это уже летом 1917 года. В конце же 1915 года, помимо военных, в центральных губерниях России появился новый контингент белорусов. Беженцы...

Об этих людях в нашей литературе ничего основательного до сих пор не появилось. Между тем явление таково, что полностью при описании событий того периода обойти его было невозможно. Штришком, деталью, но все же об этом упоминается и в научных работах, и в некоторых художественных произведениях. Скажем, у Янки Брыля. Не удивительно: с родных обихоженных мест оказались сорванными миллионы людей! Кто от фронта, его пушек, пулеметов, реквизиций по квитанциям и обыкновенных грабежей и другого насилия уходил сам, а многих, большинство вынуждали специальные военные команды, давая на сборы считанные часы. Хорошо *еще, если удавалось выехать на чужбину* на собственной телеге. Хоть какой-то скарб прихватить. Многие же эвакуировались лишь с тем, что можно было унести за плечами. В массе своей в беженцах оказались сельские жители. Без хозяйства они становились нищими.

Теперь несколько цифр, чтоб картина бедствия была нагляднее. По данным Н. С. Сташкевича (в книге «На пути к истине», Мн., 1983), еще до начала первой мировой войны в русских губерниях по разным причинам находилось 538,7 тысячи белорусов. Не у всех было желание ассимилироваться, многие считали свое пребывание за пределами национальной территории временным и собирались когда-нибудь вернуться на родину. Кстати, такого рода агитацию проводило и землячество белорусских студентов в Петербурге, осознававшее пагубность для Белоруссии утечки самой активной рабочей силы. Не случайным в этой связи представляется и стихотворение Гартного «Краю роднага не кіну» (1914).

Это перед самой мировой войной. Потом, по истечении нескольких месяцев, счет белорусам за пределами национальной территории начал выражаться в шестизначных цифрах. Статистические данные, неполные конечно, свидетельствуют: из одной лишь Гродненской губернии к концу уже первого года военных действий поток беженцев достиг более 750 тысяч человек. По данным, которые приводит исследовательница Н. В. Каменская, на 11 мая 1918 года в городах и селах России числилось 2 миллиона 292 тысячи 395 беженцев из Белоруссии. Называют и другие цифры — и больше, и меньше, — но факт тот, что вся эта масса нуждалась хотя бы в примитивной организованности, чтоб лучше распределить те жалкие пособия, которые отпускало правительство. Кто-то должен был также привлечь к положению беженцев внимание общественности России и наладить сбор пожертвований. Из добровольцев возникают беженские комитеты. В один из них — Петроградский — вошел Гартный.

Болезненным для беженцев оказался и голод духовный. Они стремились узнать, что с ними будет дальше, что вообще происходит в покинутых ими местах. Удивительное дело — то, что в обычных условиях почти не замечалось, в изгнании очень скоро приобретало обостренные формы. Люди почувствовали тоску по отчизне, более чем прежде ощутили себя национальным единством — белорусами. Усиливается интерес к Белорусской социалистической громаде. Беженцы горячо встречают появление газеты на белорусском языке «Дзянніца».

Одним из главных инициаторов ее создания был Гартный. К этому времени у него заметно возрос опыт издательского дела, окреп талант журналиста. Название — «Дзянніца», то есть «утренняя звезда», предвестница рассвета, восхода солнца, тоже, весьма вероятно, газета получила благодаря ему. На это может указывать и стихотворение Гартного той поры — «Накануне»:

Уходит ночка-чаровница,
И в выси сумрачной небес
Предвестьем дня горит Денница...

Гартный становится первым редактором этой необычной газеты, которой предстояло сыграть немаловажную роль в развитии идеи создания Белорусской советской республики.

Средства на издание «Дзянніцы» добываются по крохам. По инициативе студентов прибегали и к такому традиционному способу, как сбор пожертвований среди петроградцев белорусского происхождения. С этой целью в адресно-телефонном справочнике «Весь Петербург» выискивали фамилии, оканчивающиеся на «ский» и «ич».

Первый номер «Дзянніцы» на плохонькой бумаге и русским шрифтом, но на четырех полосах удалось отпечатать тиражом по тому времени довольно значительным — пять тысяч экземпляров. Каждый из них читали потом десятки человек, передавая из рук в руки, пока бумага не [illegible]олзалась в пальцах. Устраивались [illegible]ловые читки. О популярности «Дзянніцы» свидетельствуют, в частности, читательские письма, которые стали поступать в редакцию из самых разных мест. Переписку с читателями вел в основном Гартный. Общительность, доброжелательность, умение убедить человека в [illegible]ности дела помогли ему создать так[illegible] компетентный авторский актив. Он и сам много писал для газеты — передовицы, фельетоны, короткие рассказы, стихи, корреспонденции. Да еще удавалось как-то найти время, чтобы дать материал для «Правды».

Поддерживавший связи с самыми различными людьми, Гартный был всегда хорошо осведомлен о событиях и в беженских лагерях, и в Белоруссии. Его беспокоило, что усиливающееся национальное движение в крае вызывало не только злобу у шовинистических реакционных кругов, но и недоверие у тех честных людей, которые поддались кампании клеветы. В том числе — у сбитых с толку земляков. Еще бы: германцы наступают, фронт трещит, а тут газеты, нередко числящиеся либеральными и прогрессивными, из номера в номер вдалбливают читателю мысль, что «белоруссианство — это нарыв», оно создано поляками с целью «отрезать если не всех белорусов, то хотя бы часть из них от влияния российской культуры и затем поглотить их культурой польской», как, например, утверждала газета «Северо-Западная жизнь». В то же время она сетовала, что «движение встречает сочувствие у очень и очень многих наивных обывателей края». И предупреждала власти о серьезной угрозе «белоруссианского мазепианства», которое не больше, не меньше, как «шпионство в пользу Германии». Словом, бери, начальство, и сажай в кутузку каждого интеллигента, если он заговорит по-белорусски.

Как лучше ответить на черносотенные выпады? Через газету. В Вильне это пыталась делать «Наша ніва», в Петрограде — «Дзянніца». Гартный привлекает к участию в газете ученых-этнографов, экономистов, языковедов. Отвечает и сам — стихотворениями:

Всё твердите вы мне,
Что моей стороне
Нет и смысла уже добиваться,
Чтоб с краями другими сравняться;
. . . .
Что моя сторона
Уж не встанет от сна...
. . . .
Нет, придет наш черед,
Встанет край и народ,
Как весною поля оживают.
. . . .
Есть для всех звездный час,
Ныне будит он нас...

Грянет скоро весна к белорусам!
(«Советчикам», 1917)

Многие белорусские либералы из разночинной интеллигенции надеялись, что такой Весной национального возрождения станет Февральская революция. Поэтому участие в ней и было в крае таким активным и массовым. Но уже к началу лета 1917 года красные банты в петлицах парадных сюртуков истрепались и выцвели, а застольные приветствия под звон бокалов с шампанским смолкли. Наступала пора отрезвления. Крупный капитал, заполучив государственную власть, больше заботился о сохранении неделимого общероссийского рынка, чем, к примеру, о «культурной национальной автономии», которой совсем недавно заманивали на свою сторону мелкобуржуазную массу «инородцев» — кадеты. Через семь месяцев после Февраля уже и сторонники Керенского — эсеры признали, что даже в Центральной России «правительство далеко еще не освободилось от старых навыков царского управления, что столыпинская хватка еще сильно дает себя знать в приемах революционных министров».

На окраинах вчерашней империи эта «хватка» ощущалась вдвойне. Гартный вспоминает, как в конце марта 1917 года в Минске проходил съезд белорусских общественных деятелей, в основном представителей мелкобуржуазных партий. Сидевший в президиуме помощник губернского комиссара эсер Метлин от имени «революционного правительства» обратился к собравшимся с приветствием, в которо[illegible]зывал не «ослаблять ряды борцов», [illegible]ерждал, что вообще «никаких белорусов в природе нет», «это дело дутое» и что «всякое национальное движение не ко времени», пока «не будет доведена до конца война и Учредительное собрание не определит судьбу великой России». В ответ поднялась такая бур[illegible] протеста, что представителю «револю[illegible]нной» власти пришлось покинуть съезд. Выступление Метлина произвело эффект обратный тому, на который он рассчитывал. Страсти лишь накалились еще больше, и там же, на съезде, началась поляризация сил, которые недавно составляли Белорусскую социалистическую громаду.

«Инородцы» в своей массе через несколько месяцев после Февраля перестали доверять Временному правительству. В. И. Ленин в газете «Рабочий путь» 7(20).10.1917 г. отмечал в статье «Кризис назрел»: «После аграрного вопроса в общегосударственной жизни России особенно большое значение имеет, особенно для мелкобуржуазных масс населения, национальный вопрос. И мы видим, что на «Демократическом» совещании... «национальная» курия по радикализму становится на второе место, уступая только профессиональным союзам и стоя в ы ш е курии Советов рабочих и солдатских депутатов по проценту голосов, поданных п р о т и в коалиции...»

Идет консолидация сил для Октября. Бурная, трудная, со своими неожиданностями, ибо «революция есть наибольшее обострение самых острых классовых противоречий» (В. И. Ленин). Если пятый год был первым уроком, то Февраль — вторым. «За время революции миллионы и десятки миллионов людей учатся в каждую неделю больше, чем в год обычной, сонной жизни» (В. И. Ленин).

Между тем продолжается война, а с нею дальнейшее экономическое, культурное разорение Белоруссии, расширение зоны оккупации. Не иссякает поток беженцев. В их числе оказывается немало интеллигенции. Многие близки к отчаянию. Когда десять лет спустя Гартный пишет очерк о жизни видного деятеля БСГ Алеся Бурбиса, сгоревшего от чахотки, он, конечно же, говорит там и о собственном самочувствии в то время: «Состояние оторванности от родины.., серьезная опасность всему делу, на которое он столько положил усилий, болезненно отражаются на настроении... Что грядущий день сулит? Как будут развиваться события в отношении Белоруссии? Придет ли час, когда его страна, бедная, темная страна, фактически колония.., станет свободной? Хоть когда-либо поднимется ли ее труженик на ступень, с которой начинается владычество социальной и национальной свободы?»

Однако продолжим о Гартном. Без эмоций и пристрастий. Мы говорим о прошлом, читатель. Будем же просто справедливыми. Перед нами жизнь человека незаурядного, его дорога не была проторенной и гладкой.

После Февраля выпускать «Дзянніцу» оказалось практически невозможным. Гартный и его соратники пытаются добиться хоть небольшой субсидии от властей. Тщетно: «революционное» правительство Керенского совсем не расположено тратить средства на затеи «инородцев». Новые чиновники с красными бантами вообще относятся к каким-то «белорусам» с подозрительностью. Хватит им возни с украинцами, которые, видите ли, возмечтали о «самостийности».

Ошеломляющая весть между тем приходит из Вильни: там начинает выходить газета на белорусском языке. Ясно, что за публика могла спеться с оккупантами. А название-то какое дали газете — «Гоман»! Возмутительно: жалкая кучка прислужников кайзера именует себя представителями белорусского народа, громадовцами да еще прямыми преемниками народников!

Но немцы хитрецы: мало того, что позволили этот новый «Гоман» издавать, —на оккупированной территории разрешено открыть белорусские школы. Неспроста кайзеровская военщина вдруг проявляет «демократизм». Сообразили немцы, как настроить местное население против России, где и при Керенском власти продолжают вовсю дудеть в царскую дуду о неделимой, единой и православной.

Виленских Гартный сразу объявил предателями, раз якшаются с оккупантами. Не меньше его возмутило поведение радовцев в Минске. Избрали там себе «вождя» — Скирмунта, помещика! Да и подручные у него в основном из буржуев. Взять Алексюка, который сколотил Белорусскую народную социалистическую партию. Какая она народная и «социалистическая», если ратует за привилегии имущих классов? Или Воронка. Его же подозрительную «социалистичность» путиловские рабочие мигом раскусили, когда он выступал на заводе от имени ЦК Белорусской социалистической громады...

Решительно настроенный Червяков еще в июле заявил: надо организационно рвать с буржуазными элементами. Отмежеваться окончательно. Но Гартный был иного мнения. Пока торопиться не следует. У идеологов Рады еще остается немало если не прямых сторонников, то сочувствующих среди рядовых рабочих, солдат, матросов, за которых надо сражаться в открытых дискуссиях, раскрыть им глаза, перетянуть на свою сторону. В составе делегации от петроградской «филии» Гартный едет в Минск на сессию Центральной рады белорусских организаций. Главный вопрос — выборы в Учредительное собрание, которое должно определить дальнейшую судьбу бывшей империи. Еще никто не знает, что скоро грянет Октябрь. Однако ясно — ни социальных, ни национальных противоречий в стране Февралю разрешить оказалось не под силу. Верх взяла крупная буржуазия, она пока пытается диктовать свои законы, уже с применением вооруженной силы. Значит, революция должна продолжаться в интересах трудящегося большинства. Предполагают, что удастся добиться политических перемен мирным путем — переговорами, голосованием. Многие надеются на Учредительное собрание. И каждая социальная группа стремится провести туда делегатами побольше своих сторонников. Руководство Центральной рады занимается тем же, оно также против намерения петроградской и бобруйской «филий» блокироваться с интернационалистами, обвиняя их в отсутствии патриотизма. Те, предводительствуемые Гартным, в знак протеста покидают заседание.

Инцидент этим не заканчивается. На открывшемся через несколько дней в Минске съезде БСГ Гартный поднимается на трибуну и темпераментно громит руководство «громадовцев» за соглашательство с правыми партиями. В ответ его обвиняют в подрыве «единого национального фронта» ради узких социально-классовых интересов. И вот результат — не вводят затем как представителя петроградской «филии» в состав ЦК. Мотивировка: ненадежен, «может выйти из партии».

Белорусская социалистическая громада раскалывается на «левых» и «правых». Рабочий же ее отдел в Петрограде за Нарвской заставой, где, по свидетельству Гартного, многие и прежде одновременно были большевиками, вообще самоликвидируется и объявляет себя Белорусской социал-демократической рабочей партией большевиков с программой и уставом РСДРП (б).

(Продолжение следует).

РАМАНТЫЗАВАНЫ РЭАЛІЗМ МІХАСЯ КАРПУКА

ПАРТРЭТ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

У наш час, калі хуткасць перамяшчэння стала неад'емнай часткай чалавечага існавання, мы сапраўды адарваліся ад прыроды.

Найбольш верагодная сустрэча з ёю (пры нашай занятасці і дзелавітасці) — праз акно цягніка, аўтобуса, калі мы раптам па важных справах рушылі з горада ў горад. Яна тады мільгаціць перад вачыма, як у калейдаскопе: пралятаюць уздоўж дарогі палі, лясы, вёскі, зрэдку мільгане помнік архітэктуры — як у зачараваным коле. Здаецца, шмат бачыў, але нічога дакладна не запамятаў.

Таму цікавы парадокс. Як толькі надараецца магчымасць, гараджане «ўцякаюць» са сваіх цёплых камфартабельных кватэр на прыроду. Цяжка, мне здаецца, знайсці сярод беларусаў чалавека, якому ані разу не хацелася б пакінуць свае штодзённыя абавязкі і на пэўны час з'ехаць у лес, на рэчку, «зліцца з прыродай», пабыць з ёю сам-насам. Зараз набываюць папулярнасць падарожжы па маршрутах, дзе ёсць паўзабытыя помнікі даўніны. Вельмі ж заманліва гучыць — сходзіць у падарожжа да Мірскага замка, на Браслаўскія азёры, да Камянецкай вежы.

Дапамагчы адчуць хараство роднай зямлі, выхаваць да яе належныя ўважлівыя адносіны — сутнасць творчай задачы, якую перад сабой паставіў мінскі мастак Міхась Карпук. Ён ужо мае вялікі творчы і жыццёвы вопыт. Шмат што бачыў, шмат дзе быў на Беларусі. Яго, як праўдзівага і здольнага апавядальніка, хочацца слухаць і ўзірацца ў напісаныя ім краявіды, звычайныя і незвычайныя адначасова сваёй стараннай прамалёванасцю дрэў, вады, хмар. Здаецца, у іх прымушае ўглядацца, доўга блукаць вокам не толькі характэрнасць маляўнічых матываў роднай зямлі, але і вастрыня назіральнасці, пачуццё духоўнай еднасці мастака і прыроды. Так можна адлюстроўваць толькі родную зямлю, на ўлонні якой вырас, з якой звязаны самыя моцныя ўражанні дзяцінства.

М. Карпук (1930 года нараджэння) родам з вёскі Мыкшыцы Камянецкага раёна, што на Брэстчыне. Пасля вайны 18-гадовым юнаком паехаў вучыцца ў Мінскае мастацкае вучылішча, у 1956 годзе працягвае адукацыю ў Маскоўскім паліграфічным інстытуце. З 1962 года пачаў працаваць мастаком-пастаноўшчыкам на Беларускім рэспубліканскім тэлебачанні, а потым на кінастудыі «Беларусьфільм». Ім былі аформлены шматлікія пастаноўкі, канцэртныя праграмы, спектаклі, мастацкія фільмы. Сярод найбольш папулярных у свой час — тэлефільм «Уся каралеўская раць» паводле Р. Уорэна (1969—1970), кінафільмы «Жалезныя гульні» (1979), «Канец бабінага лета» (1983) і іншыя.

Разам са здымачнай групай мастак шмат ездзіў у розныя рэгіёны Беларусі: на Палессе, па Панямонню, Падняпроўю, рабіў аператыўныя эскізы, замалёўкі, неабходныя для пастаноўкі тэле- і кінасюжэтаў. Але р[illegible]м з тым ён шукаў і знах[illegible] матэрыял для сваіх самастойных твораў, выконваў іх мяккімі графічнымі матэрыяламі: вугалем, сангінай, алоўкам. Неўзабаве яны пачалі з'яўляцца на рэспубліканскіх мастацкіх выстаўках.

Мастак доўга вага[illegible] на творчым раздарожжы. Што для яго галоўнае, чаму прысвяціць сябе, у якой галіне шліфаваць сваё майстэрства? Вырашыць не так проста. Ён не выпадкова становіцца членам Саюза мастакоў (1969) і Саюза кінематаграфістаў (1978).

Усё ж пераважыла жаданне займацца графікай, жывапісам, і з 1983 года ён развітваецца з «Беларусьфільмам» і пачынае актыўна працаваць над вялікімі серыямі рэгіянальных ландшафтаў, пейзажаў з помнікамі архітэктуры. На працягу 80-х гадоў мы адкрылі новага М. Карпука, аўтара шматлікіх графічных твораў, якія заўважылі розныя знаўцы, пачалі пісаць пра іх, спрачацца, прызнаваць як бясспрэчную мастацкую з'яву або іранічна ўсміхацца і паціскаць плячыма, маўляў, «дзе пачуццё сучаснага стылю», «што за рэтра-рэалізм?»

Але не трапіць пад вобразнае ўздзеянне пейзажаў М. Карпука таксама немагчыма. Яны запамінаюцца, урываюцца ў свядомасць, будзяць у сэрцы жывыя пачуцці. Гэта не проста прыгожыя замалёўкі з натуры, разлічаныя на пасіўнае сузіральніцтва. Яны даюць вялікую пазнавальную інфармацыю і складаюць у цэлым «графічную панараму» роднай зямлі — бясцэннай нашай агульнай каштоўнасці, якую мы не маем права страціць.

Прыгледзімся да гэтай панарамы: «Нёман», «Прыпяць», «Дзвіна», «Дняпро» — так называюцца творы, прысвечаныя галоўным рэкам Беларусі. Мастак як бы гаворыць у сваіх працах: наша зямля яшчэ такая першазданная, так звязана са сваёй прагісторыяй. Толькі падумайце: яе сучасны твар сфарміраваны ледавікамі каменнага веку, якія стварылі пагоркі, лагчыны, ланцугі градаў, азёры, параскідалі па зямлі агромністыя валуны і сваімі апошнімі рэшткамі заляглі, збуцвелі ў нізінах, стварыўшы балоты і дрыгву. І мастак бачыць гэтыя першасныя дагістарычныя прыкметы беларускага пейзажу ў «Браслаўшчыне», «Возеры Свіцязь», «Мінскім узвышшы», «Дубах над Прыпяццю», у іншых шматлікіх работах. Трывожнае неба, пахмурнасць, якія часта прысутнічаюць у пейзажах — гэта і характэрная асаблівасць нашага блізкага да Поўначы клімату, і адначасова жаданне мастака такімі падкрэслена эмацыянальнымі сродкамі сказаць пра сваю трывогу аб будучыні зямлі. Які лёс чакае непаўторныя мясціны? Няўжо яны павінны абязлічыцца і страціць сваё хараство дзеля эканамічных і індустрыяльных мэт або проста будуць ахвярай бяздумнага ўсемагутнага чалавека-разбуральніка?! Ці не знішчым мы самі сябе, руйнуючы прыроду?

Нават у звычайных, прывычных для нашага вока матывах — лясных сцяжынках, кладачках праз ручай, высокіх соснах з каржакавата пераплеценымі каранямі, малодзенькіх бярозках на полі і г. д. — мастак дасягае вобразнай значнасці, як бы ўздымае вагу бачанага, іх загадкавую нязвыкласць.

Такія выяўленчыя сродкі мастака найбольш дарэчна будзе назваць рамантызаваным рэалізмам. Гэта дазваляе многае растлумачыць і звязаць пошукі М. Карпука, яго ўсю творчасць з развіццём традыцый беларускага пейзажнага мастацтва XIX— пачатку XX стагоддзяў у сучасных умовах экалогіі. У работах М. Карпука вялікае месца займаюць адлюстраванні помнікаў архітэктуры — «Мірскі замак», «Навагрудак», «Сынкавічы», «Кальвінскі збор у Смаргоні» і г. д. Многія з гэтых помнікаў калісьці малявалі нашы славутыя мастакі-падарожнікі Я. Драздовіч, Н. Орда, Ю. Пешка.

Як бачым, тут існуе таксама повяз[illegible]ераемнасці, якая ніколі не[illegible] не заганнай, старамоднай, непатрэбнай у мастацтве нашага часу і будучых пакаленняў, пакуль будуць існаваць адухоўленыя адносіны да помнікаў. Інакш іх вельмі лёгка ператварыць у друз, [illegible]зязь парушыцца. Можа та[illegible]так часта мастак малюе помнікі, каб не знікалі яны, каб мацавалася наша духоўнасць?

Колькі слоў хочацца сказаць і пра графічныя партрэты М. Карпука. Ён з вялікай сімпатыяй малюе беларускія народныя тыпы. Гэта апошняе пакаленне сялян, якіх не кранула гарадская «масавая культура» і якія захавалі свой традыцыйны светапогляд хлебаробаў, гаспадароў роднай зямлі, зрасліся з ёю. Але на твары і сляды нялёгкага жыццёвага лёсу (хто хоць крыху ведае нашу гісторыю XX стагоддзя, зразумее, праз якія выпрабаванні прайшлі беларусы старэйшага пакалення). Першым творам гэтай серыі можна лічыць «Партрэт маці», дзе сыноўская любоў злучаецца з амаль фотадакументальнай характарыстыкай.

У апошнія гады персанальныя выстаўкі мастака ўбачылі жыхары Мінска, Гродна, Бабруйска, Брэста, Гомеля, Мазыра, Полацка.

З разуменнем сустрэлі выстаўку яго работ у суседняй Літве жыхары горада Панявежыса, Шаўляя, Шылале.

У верасні мінулага года па запрашэнню Польскага бюро мастацкіх выставак М. Карпук паказаў свае работы ў Беластоку, дзе яго горача віталі прадстаўнікі Беларускага грамадска-культурнага таварыства, жыхары Беласточчыны.

Сустрэчы з новымі гледачамі, іх думкі, меркаванні, розныя, часта супрацьлеглыя ацэнкі работ М. Карпука, бясспрэчна, дапамагаюць мастаку ўдасканальваць сваё майстэрства і з верою ў неабходнасць наканаванай справы працягваць сваю творчую дзейнасць, пачынаць новыя цыклы пейзажаў, партрэтаў, якія мы адкрыем для сябе на новых выстаўках. Матэрыялы для гэтага невычэрпныя, іх дае беларуская прырода і людзі роднага краю, арганічна звязаныя з зямлёю, яе гісторыяй і сучаснасцю.

Зрэшты, і для шматлікіх гледачоў, якія хоць калі-небудзь наведалі выстаўку М. Карпука, доўгае аналітычнае знаёмства з яго творамі дазваляе перажыць кантакт з прыродай, са сканцэнтраванай узмоцненай сілай яе ўздзеяння. У нашым урбанізаваным свеце гэта не толькі задавальненне пачуццяў настальгіі па яшчэ чыстай, незабруджанай, незнявечанай прыродзе, але і як актуальны сродак духоўнага выхавання эстэтычна развітога чалавека, які добра ўсведамляе бясцэнную вартасць роднай зямлі для сябе і сваіх нашчадкаў.

Яўген ШУНЕЙКА.

НА ЗДЫМКАХ: М. КАРПУК з Сакратам ЯНОВІЧАМ падчас адкрыцця сваёй выстаўкі ў Беластоку; работа мастака «Лён».

Фота аўтара.

«ЦВЯТОК РАДЗІМЫ ВАСІЛЬКА»

У Слуцкім гарадскім Доме піянераў і школьнікаў трынаццаць гурткоў, у якіх больш за 200 дзяцей рознага ўзросту вучацца майстэрству вязання, ткацтва, разьбы і роспісу па дрэву, рабоце з саломкай, ільном.

У горадзе вельмі папулярнае ткацтва, якое бярэ свой пачатак з далёкага мінулага. У падручнікі ўвайшоў верш М. Багдановіча «Слуцкія ткачыхі», напісаны больш за 70 гадоў таму назад. І цяпер гэтыя месцы славяцца тканымі паясамі. Іх выпускаюць на фабрыцы мастацкіх вырабаў. Чвэрць стагоддзя працуе на гэтым прадпрыемстве майстар па ткацтву паясоў Н. Паўлава. У Доме піянераў гэта жанчына 12 гадоў кіравала гуртком ткацтва. Цяпер Ніна Мікалаеўна перадала калектыў сваёй былой вучаніцы Т. Калядка.

Многія ўдзельнікі гуртка неаднаразова ўзнагароджваліся за ўдзел у рэспубліканскіх выстаўках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, выстаўцы ў Югаславіі.

Творчым чалавекам тут называюць і Марыю Прывада, якая трэці год кіруе гуртком «Беларускі сувенір». Марыя Міронаўна ведае інтарэсы сваіх юных выхаванцаў і прапануе ім у вольны час выконваць эскізы вырабаў. Такія заданні дапамагаюць выпрацоўваць уяўленне, развіваюць фантазію, настройваюць на стварэнне новых кампазіцый.

Арыгінальнасцю выканання, спалучэннем гамы колераў вызначаюцца работы членаў гурткоў мастацкага вязання, роспісу па дрэву.

Юныя майстры народнай творчасці аформілі куток дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў дзіцячым садзе. Памятаюць іх і ў Станькаўскай школе-інтэрнаце Дзяржынскага раёна—гуртkоўцы перадалі туды лепшыя свае работы.

РЫЦАР ФЕХТАВАННЯ АЛЯКСАНДР РАМАНЬКОЎ

Некалі журналісты ахрысцілі Аляксандра Раманькова «вясковым д'Артаньянам» за тое, што азам фехтавання ён навучыўся, жывучы ў вёсцы Масюкоўшчына, непадалёку ад Мінска, пад кіраўніцтвам школьнага настаўніка Эрнэста Асіеўскага, з якім не расстаецца і па сённяшні дзень.

Сёння Аляксандр — шматразовы чэмпіён свету. Упершыню гэтае званне спартсмен заваяваў у 1974 годзе, і многія спецыялісты палічылі, што быць першай рапірай свету Раманькоаў яшчэ рана. Ды і сам чэмпіён, трымаючы ў руках залатую медаль, не да канца верыў свайму поспеху. Пачуццё няўпэўненасці доўга суправаджала Раманькова на першых кроках яго заняткаў фехтаваннем. Вось як ён расказвае пра пачатак сваёй спартыўнай біяграфіі:

— Я больш за ўсё баяўся, што трэнер выганіць мяне з секцыі за тое, што я ляўша. Спрабаваў утаіць сваю, як мне тады здавалася, загану. Але аднойчы настаўнік заўважыў, што баскетбольны мяч я лепш кідаю левай рукой, чым правай. Сказаў, што гэта вельмі добра для фехтавальшчыка — быць ляўшой. Сапернікам дадатковая цяжкасць, таму што ляўшы ўсё робяць «не па правілах», як бы ў люстраным адбітку.

Скончыўшы агульнаадукацыйную школу ў Масюкоўшчыне, Аляксандр пераехаў у Мінск, каб вучыцца ў інстытуце фізкультуры, акунуўся ў новае для яго гарадское жыццё. І трапіў у сцены славутай беларускай фехтавальнай школы, якую ў розныя гады праславілі чэмпіёны свету і Алімпіяд Таццяна Самусенка і Аляксей Ніканчыкаў, Алена Бялова і Віктар Сідзяк. Калі Раманькову гэты не надта высокі хударлявы юнак, сарамлівы і нерашучы, упершыню з'явіўся ў зале спартклуба «Дынама», дзе трэніраваліся «вялікія», ніхто і думаць не думаў, што прыйшоў будучы рапірыст сусветнага класа.

На першым сваім буйным турніры — першынстве рэспублікі — Раманькоў заняў апошняе месца ў групе юнакоў і ў гарачцы вырашыў тут жа кінуць усё. Асіеўскаму цяжка было даказаць вучню, што перамогі ў таго яшчэ наперадзе.

І сапраўды, праз некалькі месяцаў 20-гадовы Аляксандр, вечар — буду рыхтавацца да наступнай Алімпіяды.

Але не давялося Аляксандру выйсці на дарожкі Лос-Анджэлеса. Не па сваёй віне — каманды цэлага шэрагу краін адмовіліся ўдзельнічаць у Гульнях-84. Так што і трэцяя спроба Раманькова падняцца на вяршыню спартыўнага Алімпа аказалася нявыкарыстанай.

І тады Аляксандр сказаў сабе: «Праз чатыры гады — новая Алімпіяда!»

Раманькоў між тым стаў першым у гісторыі сусветных чэмпіянатаў (а яны праводзяцца з 1937 года) рапірыстам, якому выйграўшы чэмпіянат СССР, паехаў у Францыю на свой першы сусветны чэмпіянат, дзе, як вы ўжо ведаеце, стаў першым.

— Сезон жа 1975 года, — успамінае Раманькоў, — быў для мяне няўдалым. Пасля маёй, як усім здавалася, выпадковай перамогі на першынстве свету саапернікі сталі змагацца супраць мяне з падвоеным азартам. Так заўсёды бывае. А вось на Алімпіядзе-76 у Манрэалі мне проста не пашанцава Выйграў большасць пер іімпійскіх турніраў. Нядрэнна атрымлівалася і ў галоўным. Пакуль не выйшаў у дадатковым паядынку за залаты медаль (так званым «перабоі») супраць маладога, нікому не вядомага італьянца Фабіо ль Зота. Прайграў. І та, вырашыў: зраблю ўсё, касцьмі лягу, а выйграю наступную, Маскоўскую алімпіяду.

Што ж адбылося ў Маскве летам 1980 года?

Раманькоў зноў не дасягнуў мэты. Растлумачыў потым:

— На працягу некалькіх год перад маскоўскімі Гульнямі мне ўдавалася перамагаць на самых адказных турнірах. Відаць, занадта многа душэўных сіл патраціў я ў дзесятках, сотнях баёў. І ў маскоўскім алімпійскім турніры раптам адчуў сябе спустошаным. Задуманага не атрымалася, заняў толькі трэцяе месца. Што ж, вырашыў пра сябе, яшчэ не ўдалося стаць пяціразовым пераможцам у асабістым першынстве. Чатыры разы ён выйграваў чэмпіянаты свету ў камандных турнірах. Ёсць у калекцыі Раманькова іншыя медалі і прызы рознай вартасці. Няма толькі алімпійскага медаля.

Летась у чэрвені Аляксандр Раманькоў зноў устанавіў своеасаблівы рэкорд, сёмы раз выйграўшы чэмпіянат краіны. Да яго толькі двум савецкім рапірыстам — Уладзіміру Вышпольскаму і Марку Мідлеру, чые імёны сталі ўжо гісторыяй, удавалася перамагаць шэсць разоў. Значыць, рука Раманькова па-ранейшаму моцная, а яго рапіра меткая.

Вось ён выходзіць на фехтавальную дарожку. Салютуе саперніку і арбітрам. Надзявае ахоўную маску. Паядынак!

Варта паназіраць за трэнерам Раманькова Эрнэстам Асіеўскім, каб зразумець, якое напружанне адзінаборства яго вучня з сапернікам, які цяжкі груз адказнасці ў кожным з баёў. Асіеўскі і Раманькоў вельмі падобныя ў тым, што абодва настолькі глыбока і моцна перажываюць за тое, што адбываецца на дарожцы, што ў моманты фехтавальнага спектакля не заўважаюць вакол сябе літаральна нічога. Яны цалкам пагружаны ў паядынак і гараць, нібы факелы. А потым, пасля боя, дакладней, калі скончаны турнір, адбываецца цудоўнаеператварэнне: твары ажываюць, крыху іранічная ўсмешка сціраe напружанне — трэнер і вучань вяртаюцца на зямлю.

Зброя Раманькова — віртуознасць валодання рапірай і хуткасць. Калі яму ўдаецца злучыць адно з другім, выйграць у яго практычна немагчыма. Сапернік напросту не паспявае адказваць на яго няўлоўныя спрынтэрскія атакі, рэагаваць на рызыкоўныя задумы. А рызыкаваць Аляксандр любіць і ўмее. Бывае, што ён пачынае атакаваць насуперак, здавалася б, разумнаму сэнсу, але выручаюць прыродная хуткасць і вострае пачуццё бою, дыстанцыі. Ён неймаверна хутка абыходзіць наканечнік чужой рапіры, паспяваючы джаліць сам.

Старэйшына савецкіх фехтавальных трэнераў Віталь Аркадзьеў так характарызаваў феномен Раманькова:

— Прыгажосць і тонкасць яго шматступеньчатых хадоў, нават калі ўколу і няма, раз-пораз узнагароджваюцца авацыямі публікі, што ў фехтаванні здараецца нячаста. Разам з тым ён ніколі не дапускае паказухі, размашыстых эфектаў сцэнічных баёў. Ніякай бравады, нічога лішняга. Пры гэтым яго фехтаванне надзвычай агрэсіўнае. Ён умее пранікаць у чужыя планы, сам жа пры гэтым застаецца за сямю пячацямі і ствараe ўражанне, што партнёр усё робіць не да месца, несвоечасова. А ў гэтым, уласна, і заключаецца вышэйшы сэнс паядынку. Нападзенне Раманькова нават для спецыяліста непрадказальнае.

На дарожцы ён бездакорна вытрыманы, ніводнага слова, жэста абурэння, незадаволенасці судзействам. Самае вялікае, што ён можа сабе дазволіць, — іранічны позірк. Сапраўдны рыцар фехтавання.

Не адкова, відаць, у 1985 годз жнародная федэрацыя фехтавання (ФІЕ) прысудзіла сваю вышэйшую ўзнагароду — прыз Робера Феерыка — савецкаму рапірысту. Гэты прыз заснаваны ў 1946 годзе ў памяць аб былым генеральным сакр ы федэрацыі, які загінуў рацьбе з фашызмам, і прысуджаецца за мужнасць і высакародства на фехтавальнай дарожцы і ў жыцці.

Так, жыццё Аляксандра Раманькова — у фехтаванні. Скончыўшы інстытут фізкультуры, ён паступіў у аспірантуру. Так што, магчыма, неўзабаве мы пачуем пра Раманькова-трэнера ці Раманькова - вучонага. Але не толькі спортам адзіным жыве чэмпіён. У 1984 годзе ў яго прыбавіліся новыя сямейныя клопаты. У іх з жонкай Тамарай (дарэчы, яна майстар спорту міжнароднага класа па стральбе) з'явілася дачка Алена.

Ігар АБРАЗЦОЎ.
(АПН).

ПРАДСТАЎЛЯЕМ ЧЭМПІЁНА

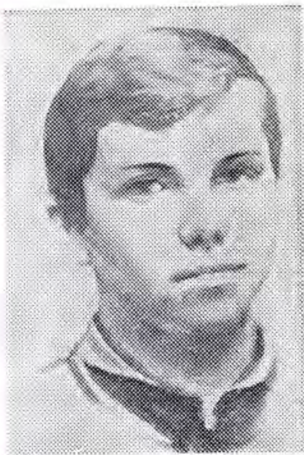

Сяргей МАРТЫНАЎ, майстар спорту міжнароднага класа па кулявой стральбе. Нарадзіўся ў Брэсце. Курсант вышэйшага агульнавайсковага ваеннага палітычнага вучылішча. Чэмпіён IX летняй Спартакіяды народаў СССР, пераможца першынстваў Еўропы, рэкардсмен свету.

У вялікі спорт Сяргей Мартынаў прыйшоў вельмі рана і, на думку многіх спецыялістаў, даволі лёгка. На самай справе: яму толькі дваццаць, а ўжо заваяваў столькі тытулаў.

Неяк у трэнераў чэмпіёна Э. Яраша і В. Сталярова спыталі, якія найбольш характэрныя якасці яны вылучылі б у свайго вучня. Адказ іх быў кароткім: валявы, надзейны, стабільны.

І тут далёка за прыкладамі хадзіць не трэба. Сяргей у свае маладыя гады ўпэўнена ўвайшоў у зборную каманду краіны. Яго вынікі на розных спаборніцтвах не толькі высокія, але часам унікальныя.

Возьмем сёлетні спартыўны сезон. На чэмпіянаце Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту ў стральбе з пнеўматычнай вінтоўкі ён першым у свеце выбіў 600 ачкоў з 600 магчымых! Паслаў усе кулі ў «дзесятку», дыяметр якой роўны аднаму міліметру.

Што гэты поспех не выпадковы, Сяргей Мартынаў даказвае на міжнародным розыгрышы прызоў газеты «Советский патриот». Ён устанаўлівае сусветны рэкорд у стральбе ўжо з малакаліберпай вінтоўкі: 597 ачкоў.

І вось самы свежы прыклад. У жніўні ў Фінляндыі праходзіла першынство Еўропы сярод юніёраў. Сяргей Мартынаў заваяваў два залатыя і два сярэбраныя медалі.

Хутка Сяргей паедзе на Алімпіяду ў Сеул. І мы спадзяёмся, што і там даб'ецца поспеху.

У Венгрыі прайшлі міжнародныя спаборніцтвы лёгкаатлетаў серыі «Мобіл-Гран-пры». Ігар Астапковіч з Наваполацка тут стаў пераможцам у кіданні молата: 80 метраў 50 сантыметраў.

* * *

Два залатыя медалі заваяваў беларускі спартсмен Анатоль Моджар на чэмпіянаце Еўропы па кулявой стральбе, які праходзіў у Фінляндыі. Адна вышэйшая ўзнагарода дасталася і мінчаніну Аляксею Паслову.

* * *

Зборная Беларусі па барацьбе прыняла ўдзел у буйным міжнародным турніры памяці польскага спартсмена В. Пытлясінскага. А. Федарэнка, М. Ях'яеў і С. Дземяшкевіч занялі першыя месцы. Сярод прызёраў — К. Толах і І. Пятрэнка.

* * *

Міжнародны турнір па сучаснаму пяцібор'ю на прызы Дзяржтэлерадыё БССР прайшоў у Мінску. У камандным заліку вызначылася зборная СССР-1, а ў асабістым — В. Ягарашвілі з гэтай жа каманды.

* * *

Толькі па закінутых шайбах уступілі першае месца хакеісты мінскага «Дынама» сваім маскоўскім аднаклубнікам на ўсесаюзным турніры на прыз часопіса «Пограничник». Адзначым, што трэцяе месца дасталася спартсменам «Прагрэс» — ШВСМ з Гродна.

Зараз усе вядучыя спартсмены краіны ўзмоцнена рыхтуюцца да Алімпійскіх гульняў у Сеуле. Пад кіраўніцтвам старшага трэнера зборнай каманды СССР па бар'ернаму бегу В. Мяснікова на Алімпійскай спартыўнай базе «Стайкі» трэніруюцца бегуны. На рэспубліканскіх спаборніцтвах па бар'ернаму бегу на 110 метраў, якія нядаўна прайшлі, яго выхаванцы — члены зборнай каманды краіны майстры спорту міжнароднага класа Уладзімір Шышкін і Ігар Казанаў паказалі вельмі высокія вынікі. Уладзімір прабег дыстанцыю за 13 секунд, а Ігар уступіў яму ўсяго адну дзесятую секунды. Гэта пакуль лепшыя вынікі ў краіне.
НА ЗДЫМКУ: беларускія бар'ерысты рыхтуюцца да стартаў (злева направа) У. ШЫШКІН, А. САХАРАВА, І. КАЗАНАЎ, Ж. ГУРБАНАВА, трэнер каманды В. МЯСНІКОЎ.
Фота Г. СЯМЁНАВА.

НАШ АДРАС:
МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва
Зак. № 1208.